Iterační metody

Gradientní →

$$\vec{x}_{k+1} = x_k - \alpha \nabla f(\vec{x_k})$$

Velikost kroku

$f(\varphi) = (\quad)$

$f'(\varphi)$ → řešíme pro α (záporné)

Newton

$$\vec{x}_{k+1} = \vec{x_k} - \underbrace{f''(\vec{x_k})^{-1}}_{\text{teoreticky obecně } \alpha} \nabla f(\vec{x_k})$$

Gauss Newton

$$x_{k+1} = x_k - g'(x_k)^{+} g(x_k)$$

$$x_{k+1} = x_k - (g'(x_k)^T g'(x_k))^{-1} g'(x_k)^T g(x_k)$$

Taylorův polynom

$$T_0(x_0) = f(x_0)$$

$$T_1(x_0) = T_0(x_0) + f'(x_0)(x - x_0)$$

$$T_2(x_0) = T_1(x_0) + \tfrac{1}{2} f''(x)(x - x_0)^2$$

Regulární bod:
$g(x)$ je v x diferencovatelná a $g'(x)$ má LN řádky

$X = \{(x,y,z) \mid x = t, y = 2t, z = 1 - t, t \in \mathbb{R}\}$

$X = \text{span}\{(1,2,-1)\} + (0,0,1)$

(a) najděte A, b, aby platilo $X = \{u \mid Au = b\}$

je to $\text{null}\{(1\ 2\ -1)\} \Rightarrow A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 2 & -1 & 0 \end{bmatrix}$

(b) Vzdálenost $\begin{pmatrix}1\\1\\1\end{pmatrix}$ od X $\quad b = A\begin{pmatrix}0\\0\\1\end{pmatrix} = \begin{bmatrix}1\\0\end{bmatrix}$

$$P_x = \frac{aa^T}{a^Ta} = \frac{1}{6}\begin{bmatrix}1 & 2 & -1\\ 2 & 4 & -2\\ -1 & -2 & 1\end{bmatrix} \Rightarrow P_x^{\perp} = I - P$$

Posuň a o b $\Rightarrow \begin{pmatrix}1\\1\\1\end{pmatrix} - \begin{pmatrix}0\\0\\1\end{pmatrix} = \begin{pmatrix}1\\1\\0\end{pmatrix}$ vzdálenost: $\left\|\begin{pmatrix}1/2\\0\\1/2\end{pmatrix}\right\| = 1/\sqrt{2}$

rejekce $(a-b) = P_x^{\perp} \cdot \begin{pmatrix}1\\1\\0\end{pmatrix} = \begin{pmatrix}1/2\\0\\1/2\end{pmatrix}$

$$\sqrt{(Av-b)^T (AA^T)^{-1} (Av-b)}$$

SVD: Matici A napište ve tvaru SVD

$A = \begin{bmatrix}-3 & 1\\ 6 & -2\\ 6 & -2\end{bmatrix}$ $\quad A = \sigma_1 u_1 v_1^T + \sigma_2 u_2 v_2^T$ $\quad A = USV^T$

$A^TA = \begin{bmatrix}81 & -27\\ -27 & 9\end{bmatrix}$ eigen → $\begin{vmatrix}81-\lambda & -27\\ -27 & 9-\lambda\end{vmatrix}$ $\quad \lambda^2 - 90\lambda = 0$

→ $A^TA - \lambda I$ $\quad \lambda(\lambda - 90) = 0$

$\lambda = \begin{bmatrix}0 & 0\\ 0 & 90\end{bmatrix}$ $\quad 0 \quad 90$

↓ (z vlastních čísel, jenž je nenulové má rank = 1)

$\sigma_1 = \sqrt{90} = 3\sqrt{10}$

$A^TA - 90I = \begin{bmatrix}-9 & -27\\ -27 & -81\end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix}1 & 3\\ 3 & 9\end{bmatrix}$

řešíme soustavu

$\begin{bmatrix}1 & 3\\ 3 & 9\end{bmatrix}\begin{bmatrix}x\\ y\end{bmatrix} = \begin{bmatrix}0\\ 0\end{bmatrix}$ $\quad$ řešení $\text{span}\begin{pmatrix}3\\-1\end{pmatrix}$

potom $\vec{v_1} = 1/\sqrt{10}\begin{pmatrix}3\\-1\end{pmatrix}$

levý singulární vektor

$u_1 = \frac{1}{\sigma_1} A\vec{v_1} = \frac{1}{3\sqrt{10}} \frac{1}{\sqrt{10}}\begin{bmatrix}-3 & 1\\ 6 & -2\\ 6 & -2\end{bmatrix}\begin{pmatrix}3\\-1\end{pmatrix}$

$= 1/30\begin{pmatrix}-10\\ 20\\ 20\end{pmatrix}$

$A = V\Lambda V^{-1}$ (spektr. $Av = \lambda v$)

$u_1 = \frac{1}{\sigma_1} A v_1^T$

$A = \begin{bmatrix}1 & 2 & 3\\ 2 & 4 & 6\\ 1 & 0 & 1\end{bmatrix}$ $\quad x = \begin{pmatrix}1\\1\\1\end{pmatrix}$ $\quad$ proj na a

a) $\text{span}(1,1,2)$ $\quad \frac{aa^T}{a^Ta} \cdot x$

b) $\text{rng}\, A$ $\quad x = (c)$

c) $\text{null}\, A = \text{span}\{(\quad)\}$

d) $\text{rng}\, A^T$ $\quad x = (c)$

e) $\text{null}\, A^T$ $\quad \text{span}\{(2,-9,0)\}$

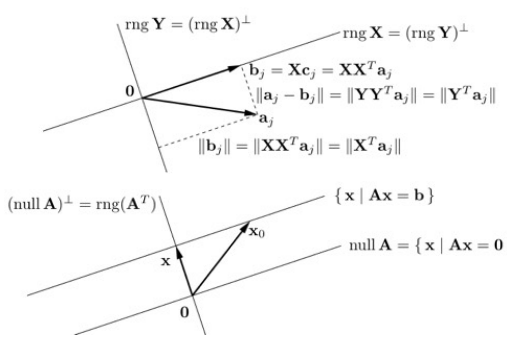

Projektor j UU^T, kde U je matice ortonorm. báze, normalizeč ortogon.

---

data $(x_i, y_i) \in \mathbb{R}^2$ $\quad \min$

$p(x) = ax + b$, LSQ $p(x_i) - y_i$

$A = \begin{bmatrix}x_i & 1\end{bmatrix}$ $\quad u = \begin{bmatrix}a\\ b\end{bmatrix}$ $\quad \min \|Au - y\|^2$

$A = \begin{bmatrix}0 & 1\\ 1 & 1\\ 2 & 1\end{bmatrix}$ $\quad y = \begin{pmatrix}0\\2\\2\end{pmatrix}$ $\longrightarrow$ $A^TAu = A^Ty$

$\begin{bmatrix}5 & 3\\ 3 & 3\end{bmatrix} u = \begin{bmatrix}6\\ 4\end{bmatrix}$ $\Rightarrow (a,b) = (1, 1/3)$

optimální hodnota je

$\left\|\begin{bmatrix}0 & 1\\ 1 & 1\\ 2 & 1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}1\\ 1/3\end{bmatrix} - \begin{bmatrix}0\\2\\2\end{bmatrix}\right\|^2 = 2/3$

Linprog

Příklad 15.1. Následující dvojice lineárních programů je navzájem duální:

$$\begin{array}{lrcl} \min & 2x_1 - 3x_3 + x_4 & & \\ \text{za podm.} & 2x_1 - x_2 + x_3 + 2x_4 &=& 6 \\ & -x_1 + 2x_2 - 3x_3 &\le& 5 \\ & x_1 - x_2 - x_3 - 3x_4 &\ge& 0 \\ & x_1 &\ge& 0 \\ & x_2 &\in& \mathbb{R} \\ & x_3 &\ge& 0 \\ & x_4 &\le& 0 \end{array} \qquad \begin{array}{lrcl} \max & 6y_1 + 5y_2 & & \\ \text{za podm.} & y_1 &\in& \mathbb{R} \\ & y_2 &\le& 0 \\ & y_3 &\ge& 0 \\ & 2y_1 - y_2 + y_3 &\le& 2 \\ & -y_1 + 2y_2 - y_3 &=& 0 \\ & y_1 - 3y_2 - y_3 &\le& -3 \\ & 2y_1 - 3y_3 &\ge& 1 \end{array} \quad \blacklozenge$$

Pro speciální tvary LP se dvojice duálních úloh přehledněji napíše v maticové formě. Např. pro $I_0 = I_- = J_0 = J_- = \emptyset$ obdržíme

$$\begin{array}{lrcl} \min & \mathbf{c}^T\mathbf{x} & & \\ \text{za podm.} & \mathbf{A}\mathbf{x} &\ge& \mathbf{b} \\ & \mathbf{x} &\ge& \mathbf{0} \end{array} \qquad \begin{array}{lrcl} \max & \mathbf{b}^T\mathbf{y} & & \\ \text{za podm.} & \mathbf{y} &\ge& \mathbf{0} \\ & \mathbf{A}^T\mathbf{y} &\le& \mathbf{c} \end{array} \qquad (15.2)$$

4. Máme data $(x_1, y_1), \ldots, (x_n, y_n)$ a snažíme se zjistit jejich závislost pomocí $y \approx f(x; \mathbf{w})$, kde $f(x; \mathbf{w}) = xe^{w_1} + x^2 w_2$. Ve výsledcích nesmí být obecné derivace (například g'), ale musí být spočteny. Případné inverze matic se počítat nemusí.
   (a) (2 b) Formulujte hledání neznámých parametrů jako úlohu nelineárních nejmenších čtverců.
   (b) (5 b) Napište iterace gradientní a Newtonovy metody.
   (c) (1 b) Napište, za jaké podmínky selže Newtonova metoda v první iterací.
   (d) (2 b) Napište konkrétní data (tedy specifikujte n a poté $(x_1, y_1), \ldots, (x_n, y_n)$) a počáteční iteraci, pro které Newtonova metoda selže v první iteraci.

Řešení:

(a) Jedná se o minimalizaci $\frac{1}{2}\sum_{i=1}^n (x_i e^{w_1} + x_i^2 w_2 - y_i)^2$.

(b) Pro tyto metody potřebujeme spočítat derivaci a Hessián. Derivace má tvar

$$\begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n (x_i e^{w_1} + x_i^2 w_2 - y_i) x_i e^{w_1} \\ \sum_{i=1}^n (x_i e^{w_1} + x_i^2 w_2 - y_i) x_i^2 \end{bmatrix}$$

a Hessián se rovná

$$\begin{bmatrix} \sum_{i=1}^n (2x_i e^{w_1} + x_i^2 w_2 - y_i) x_i e^{w_1} & e^{w_1} \sum_{i=1}^n x_i^3 \\ e^{w_1} \sum_{i=1}^n x_i^3 & \sum_{i=1}^n x_i^4 \end{bmatrix}.$$

Při updatech je nutno myslet na to, že se dělají pro $\mathbf{w}$ a ne pro x.

(c) Newtonova metoda selže, pokud je Hessián singulární.

(d) Což nastane například pro $n = 1$ a $x_1 = 0$.

Regulární bod: fce f je v nom grajik a Jacobiho matice v nom má LN řádky.

5. Máme data $\mathbf{a}_1, \ldots, \mathbf{a}_{500} \in \mathbb{R}^3$. Hledáme rovinu procházející počátkem, která minimalizuje součet čtverců vzdáleností k těm bodům. Uvažujeme matici $\mathbf{A} = [\mathbf{a}_1 \ldots \mathbf{a}_{500}] \in \mathbb{R}^{3\times 500}$ a víme, že matice $\mathbf{A}\mathbf{A}^T$ má vlastní čísla $\sqrt{6}, 1, 3$ a jim odpovídající jednotkové vlastní vektory $\frac{1}{\sqrt{2}}(0,1,1)$, $\frac{1}{\sqrt{6}}(2,1,-1)$, $\frac{1}{\sqrt{3}}(1,-1,1)$.
   (a) (3 b) Formulujte tuto úlohu jako optimalizační problém.
   (b) (6 b) Nalezněte hledanou rovinu a popište ji pomocí báze.
   (c) (1 b) Jaká bude optimální hodnota úlohy (chyba proložení)?

Řešení:

(a) Prokládáme body lineárním podprostorem kodimenze 1. Tedy úlohu můžeme vyjádřit jako minimalizaci $\sum_{i=1}^{500} |\mathbf{x}^T\mathbf{a}_i|^2 = \|\mathbf{x}^T\mathbf{A}\|^2 = \mathbf{x}^T\mathbf{A}\mathbf{A}^T\mathbf{x}$, kde $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^3$ splňuje $\|\mathbf{x}\| = 1$. Zde $\mathbf{x}$ vyjadřuje směr přímky, která je ortogonálním doplňkem hledané roviny.

(b) Spektrální rozklad $\mathbf{A}\mathbf{A}^T = \mathbf{V}\Lambda\mathbf{V}^T$, kde $\lambda_1 = 1 \le \lambda_2 = \sqrt{6} \le \lambda_3 = 3$ a odpovídající sloupce $\mathbf{V}$ jsou podle toho seřazeny. Řešením $\mathbf{x}$ je vlastní vektor $\mathbf{v}_1 = \frac{1}{\sqrt{6}}(2,1,-1)$ odpovídající nejmenšímu vlastnímu číslu. Hledaná rovina je popsána ortonormální bází $(\mathbf{v}_2, \mathbf{v}_3) = (\frac{1}{\sqrt{2}}(0,1,1), \frac{1}{\sqrt{3}}(1,-1,1))$.

(c) Chyba je optimální hodnota $\mathbf{v}_1^T\mathbf{A}\mathbf{A}^T\mathbf{v}_1 = \lambda_1 = 1$.

Největší stopa $\max\{x^TAx \mid x^Tx=1\}$ pro $k \in n$ pak: $\max\{+r(X^TAX) \mid X^TX=I\}$
opt. hodnota λ_{max}, opt. řešení $\vec{v}_{max}$ (spektrální rozklad), A symetrická!! opt. hodnota: k největších λ_i
opt. řešení: k vlastních vektorů příslušných λ_i
rozbor na $x_1^TAx_1 + x_2^TAx_2 + \ldots$

PCA: co nejlepší proložení bodů dim m prostorem o dim k
→ ortonorm báze v nomi $X^{m\times k}$, $X^TX=I$
$(\text{mg}X)^\perp = \text{mg}V$
$b_j = Xc = XX^Ta_j \to \|X^Ta_j\|$
$\text{mg}X$, a_j, $a_j - b_j = VV^Ta_j$
→ $\max\{\|X^TA\|^2 \mid X^TX=I\}$ chyba: $\mathcal{E}$ m-k
$\sim \min\{+r(Y^TAA^TY) \mid Y^TY=I\}$ nejmenších v. čísel AA^T
$\sim \max\{+r(X^TAA^TX) \mid X^TX=I\}$ relativní: $\frac{\mathcal{E}\ m-k}{\mathcal{E}\ \text{všech}}$
největší stopa: spektr. rozklad AA^T
$AA^T = V\Lambda V^T$, $V = [X\ Y]$, X hledaný, Y doplněk

Nejbližší matice nižší hodnosti: $\min\{\|A-B\|^2 \mid B^{m\times n}, \text{rank}B \le k\}$, vektor PCA s A, $B = XX^TA$
Přeurčená homogenní soustava: $Ax=0$, $\min\{\|Ax\|^2 \mid x^Tx=1\}$, x^TA^TAx, nejmenší λ
např. proložení kuželosečkou

SVD: $A^{m\times n} = U^{m\times p}S^{p\times p}V^{T\ p\times n} = s_1u_1v_1^T + s_2u_2v_2^T + \ldots$
U, V ortonorm sloupce, S diag, $p = \min\{m,n\}$
$s_1 \ge s_2 \ge \ldots \ge 0$
plné: zbytek s_i jsou 0, matice plný rozšíř
rank-minimální: zahodím všechny $s_i = 0$
$A = USV^T$: $A^TA = VS^2V^T$, $AA^T = US^2U^T$
Nejbližší matice z SVO (Eckart-Young): $B = US_kV^T$, S_k vynuluje $p-k$ nejmenších s_i

- → pokud $\mathbf{x}, \mathbf{y}$ jsou přípustná řešení primární a duální úlohy a $\mathbf{c}^\intercal\mathbf{x} = \mathbf{b}^\intercal\mathbf{y}$, pak jsou to optimální hodnoty obou úloh.
- *PODM. KOMPL.*: $\mathbf{c}^\intercal\mathbf{x} = \mathbf{b}^\intercal\mathbf{y}$ iff na každém řádku alespoň jedna rovnost (aktivní podmínka)
- *SILNÁ DUALITA:* Primár má opt. řeš. iff duál má opt. řeš. $\mathbf{y}$ máli Primár má opt. řeš. $\mathbf{x}$ a duál má opt. řeš. $\mathbf{y}$, pak $\mathbf{c}^\intercal\mathbf{x} = \mathbf{b}^\intercal\mathbf{y}$
-

primární/duální	má optimum	neomezená	nepřípustná
má optimum	ano	ne	ne
neomezená	ne	ne	ano
nepřípustná	ne	ano	ano

- *STÍNOVÉ CENY:* $f : \mathbb{R}^m \to \mathbb{R}$, $f(\mathbf{b}) = \min\{\mathbf{c}^\intercal\mathbf{x} | \mathbf{A}\mathbf{x} \ge \mathbf{b}, \mathbf{x} \ge \mathbf{0}\} = \max\{\mathbf{b}^\intercal\mathbf{y} | \mathbf{A}^\intercal\mathbf{y} \le \mathbf{c}, \mathbf{y} \ge \mathbf{0}\}$ (přičemž primár i duál mají opt. řeš.) Pokud má duální úloha pro dané $\mathbf{b}$ jediné opt. řeš. $\mathbf{y}^*$, pak je fce f v bodě $\mathbf{b}$ diferencovatelná a $\frac{\partial f(\mathbf{b})}{\partial b_i} = \mathbf{y}_i^*$.

Kapitola 15 (Konvexní funkce)

- Funkce $f : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ na množině $X \subseteq \mathbb{R}^n$ se nazývá konvexní, iff: $x, y \in X, 0 \le \alpha \le 1 \to f((1-\alpha)x + \alpha y) \le (1-\alpha)f(x) + \alpha f(y)$
- konkávní je funkce na množině iff $-f$ je konvexní na množině
- Jensenova nerovnost zobecňuje podmínku konvexity fce: $x_i \in X, \alpha_i \ge 0, \sum \alpha_i = 1 \to f(\alpha_1 x_1 + .. + \alpha_k x_k) \le \alpha_1 f(x_1) + .. + \alpha_k f(x_k)$
- Př: $f(x) = \max(x_i) \to f((1-\alpha)x + \alpha y) = \max((1-\alpha)x_i + \alpha y_i) \le \max((1-\alpha)x_i) + \max(\alpha y_i) = (1-\alpha)f(x) + \alpha f(y)$..fce je konvexní
- Příklady konvexních fcí: $f(x) = e^{ax}$ $a \in \mathbb{R}$ na $\mathbb{R}$, $f(x) = x^a$ $a \ge 1 \vee a \le 0$ na $\mathbb{R}_{++}$, $f(x) = |x|^a$ $a \ge 1$ na $\mathbb{R}$, $f(x) = \mathbf{a}^\intercal\mathbf{x} + b$ je zároveň konv. i konk, $f(x) = \mathbf{x}^\intercal\mathbf{A}\mathbf{x}$ konv. pro $\mathbf{A}$ PSD, každá norma je konv., $x\log x$ je konvexní na $\mathbb{R}_{++}$
- Příklady konkávních fcí: $f(x) = \log(x)$ na $\mathbb{R}_{++}$, $\mathbf{x}^\intercal\mathbf{A}\mathbf{x}$ konk. pro $\mathbf{A}$ NSD, $f(x) = x^a$ $0 \le a \le 1$ na $\mathbb{R}_{++}$
- Epigraf fce je množina $\{(x, y) \in \mathbb{R}^{n+1} | f(x) \le y\}$..množina nad grafem fce
- Subkontura výšky y je $\{x \in \mathbb{R}^n | f(x) \le y\}$
- Funkce je konvexní iff její epigraf je konvexní. Obousměrná implikace.
- Každá subkontura konv. fce je kovexní množina. Obrácená implikace neplatí.
- Ať je $f : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ diferencovatelná. Pak je f konvexní na $\mathbb{R}^n$, iff pro $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in \mathbb{R}^n$ platí: $f(\mathbf{y}) \ge f(\mathbf{x}) + f'(\mathbf{x})(\mathbf{y} - \mathbf{x})$..tzn T_1 fce f je v každém bodě $x \in X$ všude menší nebo roven fci f
- Ať je $f : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ dvakrát diferencovatelná. Pak je f konvexní na $\mathbb{R}^n$, iff v každém $x \in \mathbb{R}^n$ je $f''(x)$ PSD.
- Ať $g_1..g_k : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ jsou konvexní, pak pro $\alpha_i \ge 0$ je $f = \alpha_1 g_1 + .. + \alpha_k g_k$ také konvexní. Může se stát, že i takováto kombinace nekonvex. fcí je nakonec konvexní fce ($f(x) = x^3 - x^3$).
- Skládání konvex. fcí nemusí být konvex. fce. Např.
- Ať fce $g : \mathbb{R}^m \to \mathbb{R}$ je konvex., $\mathbf{A} \in \mathbb{R}^{m\times n}$, $\mathbf{b} \in \mathbb{R}^m$, pak fce $h(\mathbf{x}) = g(\mathbf{A}\mathbf{x} + \mathbf{b})$ je konvexní.
- Ať I je libovolná množina, $g_i : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ jsou konv. fce. Pak: $f(x) = \max_{i\in I}(g_i(x))$ je konv fce, předpokládáme že pro každé x maximum existuje. Dané tím, že epigraf f je průnikem epigrafů g_i.

Kapitola 16 (Konvexní optimalizace)

- Nechť funkce $f : \mathbb{R}^n \to \mathbb{R}$ je konvexní na konvexní množině $X \subseteq \mathbb{R}^n$ (tj. je to konvexní optim. úloha). Pak každé lok. min. fce f na X je zároveň globální.
- Příklady konvexních úloh: lineární programování, kvadratické programování, kvadratické programování s kvadratickými omezením, programování na kuželu druhého řádu, semidefinitní programování.
- Příklad nepřípustné úlohy: $\max\{b \mid b = z + s + 100p, b \le 40, b \ge 20\}$, kde z...znalosti, s...štěstí, p...tento přehled, b...body ze zkoušky
- Konvexní relaxace: když mám konv. fci na složité (nekonv.) množině, vezmu její konv. podmnožinu a získám alespoň horní odhad minima.